

Het tienjarenplan van Hugo Claus

FILMEN LEVERT SCHRIJVER NIEUWE PERSPECTIEVEN

NUKERKE (België), zaterdag

HUGO MAURICE JULIEN CLAUS, 38, dichter, romancier, toneel-
schrijver en voormalig letterkundig wonderkind, heeft een film
bedacht en gemaakt: *De vijanden*, die vermoedelijk eind deze maand
in Eindhoven in première gaat.

Hij zegt: „Ik had het liever in Amsterdam gedaan, maar het is nu
eenmaal een Belgisch-Nederlandse productie, dus het moest Eindhoven
worden. Een perfect-kinderlijk compromis.”

De film bestrijkt een episode uit het Ardennen-offensief, winter 1944.
Drie mannen, een in het gevecht verloren geraakte Amerikaan, een jonge
Belg en een Duitse soldaat, komen met elkaar in contact en proberen
gezamenlijk de Amerikaanse kant van het front te bereiken.

Claus: „Dat is eigenlijk het hele verhaal. De film gaat over de gro-
teske, griezelige en dramatische incidenten die zich daarbij voordoen.
Het is heel rechttoe-rechtaan”.

IK LOOP al zo'n jaar of 15 met
filmplannen rond, maar ik kwam
er niet toe. Ik kreeg het geld er niet
voor. Want een dichter zal dichten,
een romancier zal romans maken,
maar hij zal de grens niet overschrij-
den — hij zal geen films maken.

Ik heb een tijdje geleden eens een
filmpje voor de Belgische tv gemaakt.
Over poëzie. Dat is het ergste ter
wereld: een film over poëzie. Gedich-
ten kun je hooguit lezen in een gevan-
geniscel, die kun je niet verfilmen.
Maar toen ik had laten zien dat het
niet al te stuntelig was gemaakt,
kreeg ik een kans. *De vijanden* is met
steun van beide regeringen gemaakt.”
Hoeveel?

„Het is een very low budget-film
geworden, maar mijn producenten,
Roland Verhavert en Jan Vrijman,
hebben me gezegd niet te zeggen hoe-
veel hij precies kost. Anders zou het
publiek gaan denken: zo goedkoop?
— dat kan toch nooit wat wezen.

Maar alles zit er in — tanks, figura-
tie, noem maar op. Het is natuurlijk
geen *Battle of the bulge* geworden,
maar hij ziet er beslist niet armoedig
uit. Het is een film voor het grote
publiek geworden.

Ik heb bewust niet gemikt op het
hermetische meesterwerk dat de ge-
kweelde ziel van de meester in beel-
den omzet, want in onze stuntelige
filmindustrie is er allereerst behoefte
aan een brug naar het publiek. Die
heb ik willen maken”.

IK-FILM

DE VIJANDEN is de eerste van een
reeks van zes films die Hugo

En de films die hij zich heeft voor-
genomen, te maken, vormen weer een
onderdeel van wat hij zijn *Tienjaren-
plan* noemt, waarin hij al het voor-
zienbare ordelijk heeft opgenomen:
„De reizen die ik ga maken, de boe-
ken die ik ga schrijven, de periodes
waarin ik niemand wil ontvangen, die
waarin ik juist aardig voor iedereen
wil wezen — alles, alles.

Zo heb ik op een gegeven moment
ook besloten een kind te maken en
dat is er gekomen. Ik houd nu een-
maal van orde, ik probeer in de chaos
zoveel mogelijk orde te scheppen.
Dan zijn er toch altijd nog genoeg
dingen die buiten die orde vallen.

ORDENING

IK HEB die ordening nodig om tot
bepaalde dingen te komen, anders
gaaf het niet. Zo weet ik nu bij voor-
beeld al wie ik volgend jaar zal gaan
beledigen — bij wijze van vergel-
dingsmaatregel. Dat zijn de mensen
van wie ik vind dat ze me iets
misdaan hebben. Niemand kwetst mij
ongestraft.

„Neem dit huis” — het is een schitte-
rende, oude boerderij rond een bin-
nenplaats, ver van de bewoonde we-
reld, ten zuiden van Gent, 2½ jaar
geleden door hem, zijn vrouw Elly
en zoon Thomas betrokken na een
intense restaurant.

„We waren al een tijdje op zoek,
toen een vriend van ons dit huis ont-
dekte. Zonder dat ik dat wist, zag ik
toevallig diezelfde dag de advertentie
in de krant staan, waarin het te koop
werd aangeboden.”

„De coincidentie was te groot en te
duidelijk om het niet te noemen. Ik

ligt te bidden dat die film mislukt,
zodat ik moet blijven schrijven.”
Hij schrijft op het ogenblik ook?

GECONCENTREERD

IK HEB in geen vier jaar een ro-
man geschreven. Na *De verwon-
dering* en *Omtrent Deedee* had ik er
één bijna klaar, *Schaamte*, maar die
heb ik teruggetrokken — ik voelde
dat er iets aan de hand was met mijn
schrijfverij. Ik ben hem nu met veel
plezier aan het herschrijven. Hij
moet deze winter af zijn om volgend
jaar met de Boekenweek te kunnen
verschijnen.

HUGO CLAUS — „Het gevoel niet aan de ratten te zijn overgeleverd”.
(Foto. WALTER DE MAAER).

als we toen dachten. Behalve Luce-
bert dan.

„Ik wilde maar zeggen dat ik moet-
lijk kan uitleggen wat ik bedoel. Ik
kan niet redeneren maar alleen erup-
ties van baarlijke nonsens geven.

„De verwondering is het enige boek
dat er af en toe een beetje op lijkt,
daarin heb ik het meeste geprobeerd.
Het is stoutmoediger dan *Omtrent
Deedee* dat dan ook veel meer is ver-
kocht. *De koule minnaar* is trouwens
het beste verkocht, dat was planma-
tig van tevoren zo opgezet.”

zijn filmdebuut als zijn eerste boek,
De metsiers, beschouwt hij als „maak-
werk”: „Maar dat is zeker niet afkeu-
rend bedoeld. Ik was gechoqueerd
door de manier waarop dat boek
destijds werd ontvangen. Ze riepen
me uit tot een literair wonderkind;
Vestdijk schreef dat het een meester-
werk was, maar ik dacht: die man
moet eerst nog leren lezen. Ik be-
greep het gewoon niet. Pas later zag
ik dat er een soort eerlijkheid door-
heen gestipeld was, waarvan ik me
toen niet bewust ben geweest.
Een uitgever had me gevraagd dit

„JE MOET DOOR DE ELLENDE HEEN OM TOT IETS TE KUNNEN KOMEN”

(Acht hij dat reël mogelijk? „Ja,
dat is best mogelijk, als je afgaat op
de onlustgevoelens onder de Vlamin-
gen”)

Claus: „Aan het slot gaat de U-
lenspiegel-figuur ten onder. Liedjes
zingen, ageren helpt niet. Je moet ge-
wapend zijn als je effectief te weer
wilt stellen”

Hij presenteert sigaretten, steekt
zelf niet op. Rookt hij niet?

„Ik rook sinds vanmorgen niet
meer. Ik weet nu dat ik longkanker
heb”.

In het zwijgen dat hij daarop laat
volgen, krijgt de mededeling effect.
Weet hij het zeker?

„Ja, ik weet het zeker. Ik heb hier
pijn in mijn borst. Ik heb het vaker
gehad”.

Dat hoeft toch geen longkanker te
zijn? Wat zegt de dokter?

„Ik ga niet naar de dokter. Ik durf
niet. Ik ben een enorme fysieke laf-
aard. Mijn vrouw gelooft het ook.
Het is goed voor een vrouw om zotets
af en toe te geloven. Dan kun je zien
of ze nog voldoende van je houdt”.

Op het moment dat hij dit zegt,
lacht hij alweer; hij lijkt zijn zorg
vergeten.

GRAPPENMAKER

EVEN LATER: „Ik ben een lyricus
met alle nadelen van dien, ver-
mengd met een hermetische grappen-
maker. Onder het mom van eruditie
verwijs ik bij voorbeeld naar culture-
le verwoerden, citaten, maar
niër moet je me niet vragen — dan
loop je het gevaar dat ik lieg. Mijn
boeken moet men lezen en daarmee
aangelopen”.

Hij schrijft ook planmatig?
„Ik zou willen kumen werken op
het moment dat het me in alle opzich-
ten goed uitkomt, maar dat lukt niet.
Ik weet gewoon dat als ik het van-
daag niet doe, dan moet ik morgen
het dubbele doen. Als het maar voor
een bepaalde datum klaar is.”

Porties van drie of vier romanblad-
zijden per dag. Maar van een gedicht
maak je soms niet meer dan vier re-
gels. En van het opera-libretto dat ik
calculeer hij gewoon in.

